

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อบริการของโรงพยาบาลชุมชนใน จังหวัดสงขลา โดยทำการศึกษาในโรงพยาบาลชุมชน ใน จังหวัดสงขลาทั้งหมดจำนวน 5 แห่ง กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 365 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบ สัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2547 ถึง 31 พฤษภาคม 2547 ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ t-test และ ANOVA รวมทั้งใช้สถิติ Multiple regression ในการ ทำนายปัจจัยที่มีผลต่อระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูล ในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา
3. เปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริการ ของโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 10 เตียง 30 เตียง และ 60 เตียง
4. ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาล ชุมชน จังหวัดสงขลา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.2 เพศชาย ร้อยละ 45.8 ส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 60 – 69 ปี ร้อยละ 66 สถานภาพสมรสส่วนใหญ่จะสมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับคู่สมรสคิดเป็นร้อยละ 71.13 สำหรับผู้ให้การดูแลเมื่อยามเจ็บป่วยส่วนใหญ่จะเป็นบุตรร้อยละ 73.2 รองลงมาคือสามีหรือภรรยา ร้อยละ 20.3 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มักจะจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 60.5 ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถอ่านออกและเขียนได้คิดเป็นร้อยละ 20.8 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 40.8 รองลงมา คือ ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 30.7 และประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 22.5 ในการเข้ารับการรักษาพยาบาลส่วนใหญ่ใช้สิทธิโครงการบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ร้อยละ 70.7 รองลงมาคือ ใช้สวัสดิการข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 21.1 และเหตุผลที่มาใช้บริการในโรงพยาบาลชุมชนเนื่องจากการเดินทางสะดวกถึง ร้อยละ 81.2 ดัง ตาราง 1

ตาราง 1

จำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n= 365)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
--------------	-------	--------	------------------	-------	--------

1.เพศ				7. แหล่งที่มาของรายได้		
(1) ชาย	167	45.8	(1) จากการประกอบอาชีพ	252	69.2	
(2) หญิง	198	54.2	(2) บุตรหลาน	102	28.0	
2.อายุ			(3) ญาติพี่น้อง	2	0.5	
(1) 60 – 69 ปี	241	66.0	(4) เงินออม(ดอกเบี้ยเงินฝาก)	4	1.1	
(2) 70 – 79 ปี	86	23.6	(5) บำนาญ/เงินบำเหน็จ	5	1.4	
(3) 80 ปีขึ้นไป	38	10.4				
3.สถานภาพสมรส			8.การชำระค่ารักษาพยาบาลหรือใช้สิทธิคุ้มครองการรักษาพยาบาลใด			
(1) โสด	9	2.5	(1) จ่ายเงินเอง	28	7.7	
(2) คู่	258	71.13	(2) บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า (โครงการ 30 บาท)	258	70.7	
(3) ม่าย	74	20.3	(3)สวัสดิการข้าราชการ /รัฐวิสาหกิจ	71	21.1	
(4) แยกกันอยู่	19	5.2	(4) บัตรประกันสังคม	2	0.5	
(5) หย่า	4	0.9				
4.ผู้ให้การดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย			9.เหตุผลที่มารับบริการที่นี้เนื่องจาก			
(1) บุตร	267	73.2	(1) การเดินทางสะดวก	293	81.2	
(2) สามี / ภรรยา	74	20.3	(2) มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ	7	1.9	
(3) ญาติ	7	1.9	(3) ประทับใจในบริการ	9	2	
(4) เพื่อนบ้าน	1	0.3	(4) คนในครอบครัวพามา	53	14.6	
(5) ตนเอง	16	4.4	(5) ได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น	2	0.6	
5.การศึกษา			10.โรงพยาบาลที่รับการรักษา			
(1)ไม่เคยเรียนและอ่านเขียนไม่ได้	76	20.8	(1)โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง	47	12.88	
(2)ไม่เคยเรียนแต่อ่านออกเขียนได้	16	4.4	(2)โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง	244	66.84	
(3)ระดับประถมศึกษา	221	60.5	(3)โรงพยาบาลขนาด 60 เตียง	74	20.27	
(4)ระดับมัธยมศึกษา	35	9.6				
(5)ระดับอนุปริญญาขึ้นไป	17	4.7				
6.อาชีพ						
(1)ไม่ได้ประกอบอาชีพ	113	30.7				
(2) ค้าขาย	82	22.5				
(3) เกษตรกรรม	149	40.8				
(4) รับจ้าง	19	5.2				
(5)ข้าราชการบำนาญ	5	1.4				

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน 8 ด้าน คือ ด้านศิลปะในการดูแล ด้านคุณภาพทางเทคนิคในการดูแล ด้านความสะอาด ด้านคำรักษาพยาบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริการที่มีอยู่ ด้านความต่อเนื่องของการรักษา และด้านผลของการรักษา ซึ่งผลการศึกษาในแต่ละด้านมีดังนี้

ด้านศิลปะในการดูแล ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงสุด คือ แพทย์สนใจซักถามเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของท่าน ส่วนระดับความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แต่มีบางข้อที่ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ แพทย์และพยาบาลให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล และท่านได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจมีค่าต่ำกว่าระดับความคาดหวังในทุกข้อ เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ระดับความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งรายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตาราง 2

ระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา
ด้านศิลปะในการดูแล (n = 365)

การเข้ารับบริการสุขภาพด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D ₁	$\bar{X}_2$	S.D ₂	
ด้านศิลปะในการดูแล					
1.เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลต้อนรับท่านด้วยใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส	3.87	0.54	3.58	0.64	7.02*
2.เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลให้ความเคารพหรือพูดจากับท่านอย่างให้เกียรติ ในฐานะผู้อาวุโสคนหนึ่ง	3.86	0.58	3.62	0.60	5.82*
3.เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลมีความกระตือรือร้นในการให้บริการท่าน	3.87	0.59	3.56	0.65	7.10*
4.เจ้าหน้าที่ไม่แสดงท่าทางดูถูกหรือดูหมิ่นท่าน	3.89	0.61	3.66	0.63	2.85*
5.แพทย์สนใจฟังและซักถามเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของท่าน	4.02	0.64	3.73	0.68	6.81*
6.พยาบาลสนใจฟังและซักถามเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของท่าน	3.99	0.63	3.60	0.69	8.87*
7.แพทย์ให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล	3.92	0.70	3.47	0.72	9.00*
8.พยาบาลให้ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล	3.82	0.67	3.38	0.72	3.45*
9.ท่านได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอเพื่อการตัดสินใจ	3.86	0.66	3.47	0.71	8.61*
รวม	3.88	0.62	3.56	0.65	48.89*

p<.05*

ด้านคุณภาพทางเทคนิคในการดูแล ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ ส่วนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจต่ำสุดในด้านนี้ คือ ท่านได้รับคำอธิบายก่อนที่จะมีการตรวจร่างกายท่าน โดยค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจมีค่าต่ำกว่าระดับความคาดหวังในทุกข้อ เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ระดับความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งรายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตาราง 3

ตาราง 3

ระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ด้านคุณภาพทางเทคนิคในการดูแล (n = 365)

การเข้ารับบริการสุขภาพด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D ₁	$\bar{X}_2$	S.D ₂	
ด้านคุณภาพทางเทคนิคในการดูแล					
10.ท่านได้รับการตรวจร่างกายอย่างละเอียดเพียงพอ	3.96	0.67	3.54	0.40	10.42*
11.ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองในด้านต่างๆ	3.98	0.67	3.68	0.68	7.44*
12.ท่านได้รับคำอธิบายเกี่ยวกับโรคที่เป็นอย่างละเอียด ชัดเจน	3.92	0.58	3.57	0.66	8.62*
13.ท่านได้รับคำอธิบายก่อนที่จะมีการตรวจร่างกายท่าน	3.89	0.65	3.82	0.70	8.72*
ร ว ม	3.96	0.65	3.57	.069	19.20*

p<.05*

ด้านความสะดวก ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงสุด คือ มีการจัดลำดับคิวการเข้ารับการรักษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังต่ำสุดในด้านนี้ คือ ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการติดต่อจากบ้านมายังโรงพยาบาลเมื่อมีความจำเป็น เช่น มีเบอร์โทรศัพท์ของโรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งในข้อนี้มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับความพึงพอใจอีกข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ระยะเวลาที่ใช้ในการรอคอยเพื่อพบแพทย์ไม่เกิน 1 – 2 ชม. นอกนั้นระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ระดับความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งรายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตาราง 4

ตาราง 4

ระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ด้านความสะดวก (n = 365)

การเข้ารับบริการสุขภาพด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D1	$\bar{X}_2$	S.D2	
ด้านความสะดวก					
14.มีเจ้าหน้าที่ที่อำนวยความสะดวกเพื่อการติดต่อสอบถามและให้การช่วยเหลือ	3.82	0.56	3.54	0.64	6.78*
15.มีเจ้าหน้าที่บริการในกรณีฉุกเฉิน	3.84	0.55	3.58	0.65	6.30*
16.ท่านได้รับความสะดวกในการส่งต่อรักษาจากแผนกต่างๆในโรงพยาบาล เช่น จากห้องตรวจไปยังแผนก X-Ray เป็นต้น	3.75	0.57	3.52	0.65	5.44*
17.มีการจัดลำดับคิวการเข้ารับการรักษา	4.02	0.57	3.70	0.69	2.64*
18.ระยะเวลาที่ท่านใช้ ในการรอคอยเพื่อพบแพทย์ไม่เกิน 1 – 2 ชม.	3.93	0.66	3.39	0.80	10.43*
19.ท่านได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการติดต่อจากบ้านมายังโรงพยาบาลเมื่อมีความจำเป็น	3.64	0.75	3.61	0.80	8.88*
รวม	3.84	0.63	3.47	0.70	19.51*

p<.05*

ด้านค่ารักษาพยาบาล ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ ส่วนใหญ่จะมีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังเกิน 4.00 โดยข้อที่มีระดับความคาดหวังสูงที่สุดในด้านนี้ คือ ท่านคิดว่าไม่ต้องจ่ายค่ารักษาเพิ่มเติมจากสิทธิที่มีอยู่ ซึ่งในข้อนี้มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจสูงสุดเช่นเดียวกัน ส่วนระดับความพึงพอใจในข้ออื่นๆอยู่ในระดับมากในทุกข้อเช่นเดียวกับความคาดหวัง แต่มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจมีค่าต่ำกว่าระดับความคาดหวังในทุกข้อ เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ระดับความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งรายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตาราง 5

ตาราง 5

ระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ด้านค่ารักษาพยาบาล (n = 365)

การเข้ารับบริการสุขภาพด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D1	$\bar{X}_2$	S.D2	
ด้านค่ารักษาพยาบาล					
20.ท่านได้รับการตามสิทธิการรักษาที่มีอยู่	4.03	0.64	3.81	1.72	2.30*
21.การที่ท่านใช้สิทธิในการรักษา จะได้รับการดูแล ไม่แตกต่างจากคนอื่น	4.00	0.72	3.56	0.80	8.74*
22.ท่านไม่ได้รับการปฏิเสธการรักษาหรือการดูแลจากเจ้าหน้าที่อื่นเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม	3.97	0.65	3.79	1.68	2.00*
23.ท่านคิดว่าไม่ต้องจ่ายค่ารักษาเพิ่มจากสิทธิที่มีอยู่	4.31	0.66	3.98	0.83	7.62*
24.ท่านรู้สึกคุ้มค่ากับการมารับการรักษาครั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิที่ท่านมีอยู่	4.13	0.63	3.86	0.75	6.32*
รวม	4.09	0.67	3.74	0.78	17.55*

p<0.05*

ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ สำหรับระดับความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากมีเพียง 1 ข้อที่ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ ห้องน้ำ และทางเดินบันไดมีราวเกาะ เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ระดับความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งรายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตาราง 6

ตาราง 6

ระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (n = 365)

การเข้ารับบริการสุขภาพด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D1	$\bar{X}_2$	S.D2	
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ					
25.สภาพแวดล้อมภายในโรงพยาบาลปลอดภัย ไม่แออัด สะอาด เรียบร้อย ไม่มีกลิ่นรับกวน	3.93	0.56	3.65	0.57	7.75*
26.อาหารและเครื่องดื่ม สะอาด นำรับประทาน	3.88	0.56	3.54	0.68	8.12*
27.สถานที่ที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาลมีแสงสว่างเพียงพอ สามารถมองเห็นได้ชัดเจน	3.84	0.61	3.60	0.61	5.44*
28.ห้องน้ำ และทางเดินบันได มีราวเกาะ	3.82	0.61	3.48	0.69	7.48*
29.มีสัญลักษณ์หรือป้าย แสดงบอกจุดบริการต่างๆ เช่น ห้อง X-Ray ห้องน้ำ	3.85	0.61	3.68	0.65	4.09*
30.ห้องที่เข้ารับการตรวจ เจ็บสงบ ไม่มีเสียงรบกวน	3.88	0.59	3.69	0.65	4.66*
รวม	3.88	0.60	3.61	0.64	14.89*

p<.05*

ด้านการบริการที่มีอยู่ ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยระดับความคาดหวังที่มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงเกิน 4.00 คือ มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการท่านตลอดเวลา และท่านได้รับการตรวจกับแพทย์ทุกครั้งที่ได้เข้าไปรับบริการ ส่วนระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ระดับความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งรายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ดังตาราง 7

ตาราง 7

ระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ด้านการบริการที่มีอยู่ (n = 365)

การเข้ารับบริการสุขภาพด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D1	$\bar{X}_2$	S.D2	
ด้านการบริการที่มีอยู่					
31.ท่านได้รับทราบขั้นตอนเป็นอย่างดีในการบริการ	3.92	0.54	3.63	0.61	7.28*
32.มีแผนกฉุกเฉินที่เปิดบริการตลอดเวลา	3.95	0.53	3.71	0.64	5.64*
33.มีเจ้าหน้าที่คอยให้บริการท่านตลอดเวลา	4.01	0.58	3.72	0.67	6.39*
34.ท่านได้รับการตรวจกับแพทย์ทุกครั้งที่ได้เข้ารับบริการ	4.07	0.59	4.00	0.66	9.59*
รวม	3.98	0.58	3.67	0.62	15.10*

P<.05*

ด้านความต่อเนื่องของการรักษา ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงสุดในด้านนี้ คือ มีการนัดหมายให้มาพบแพทย์เพื่อติดตามผลการรักษาเป็นระยะๆ ส่วนระดับความพึงพอใจส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน โดยข้อที่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ มีการเขียนบัตรนัดให้ท่านที่สามารถอ่านได้และมองเห็นชัดเจน มีการนัดหมายให้มาพบแพทย์เพื่อติดตามผลการรักษาเป็นระยะๆ ส่วนระดับความพึงพอใจที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เมื่อมีการนัดหมายครั้งต่อไป ท่านได้รับการตรวจกับแพทย์คนเดิมที่ดูแลท่านทุกครั้ง และท่านรับทราบวันนัดจากการบอกชี้แจงจากเจ้าหน้าที่ควบคู่กับการเขียนบัตรนัดให้ เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ระดับ

ความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งรายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
 ดังตาราง 8

ตาราง 8

ระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา
 ด้านความต่อเนื่องของการรักษา (n = 365)

การเข้ารับบริการสุขภาพด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D1	$\bar{X}_2$	S.D2	
ด้านความต่อเนื่องของการรักษา					
35.มีการนัดหมายให้มาพบแพทย์เพื่อติดตามผลการรักษาเป็นระยะๆ	4.00	1.625	3.52	1.71	3.84*
36.เมื่อมีการนัดหมายมาตรวจครั้งต่อไป ท่านได้รับการตรวจกับแพทย์คนเดิมที่เคยดูแลท่านทุกครั้ง	3.84	0.60	3.32	0.71	11.33*
37.ท่านทราบ วันนัดจากการบอก/ชี้แจงของเจ้าหน้าที่ควบคุมกับการเขียนบัตรนัดให้	3.83	0.57	3.47	0.67	8.76*
38.มีการเขียนบัตรนัดให้ท่านที่สามารถอ่านได้ และมองเห็นชัดเจน	3.86	0.59	3.52	0.67	8.03*
รวม	3.84	0.57	3.44	0.67	19.61*

p<.05*

ด้านผลของการรักษา ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยเกิน 4.00 ในทุกข้อของการประเมิน ส่วนระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกข้อเช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่าระดับความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งรายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตาราง 9
 ตาราง 9

ระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา
 ด้านผลของการรักษา(n = 365)

การเข้ารับบริการสุขภาพด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D1	$\bar{X}_2$	S.D2	
ด้านผลของการรักษา					
39.ท่านได้รับการบอกว่าป่วยเป็นโรคอะไร	4.09	0.53	3.79	0.59	7.84*
40.ท่านได้รับการรักษาจนสามารถควบคุมอาการได้หรือสามารถทำงานได้เหมือนเดิม	4.18	0.66	3.87	0.69	7.86*
41.ท่านได้รับการรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ	4.08	0.58	3.78	0.62	7.57*

42.ท่านได้รับทราบผลการรักษาในครั้งนี้	4.07	0.56	3.81	0.61	6.49*
รวม	4.10	0.63	3.62	0.66	14.59*

p<.05*

สำหรับค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจโดยรวมทั้ง 8 ด้าน พบว่า โดยรวมแล้วระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเกิน 4.00 ได้แก่ ด้านการรักษาพยาบาล และด้านผลการรักษา ส่วนระดับความพึงพอใจ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านความสะดวก และด้านความต่อเนื่องของการรักษาที่ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงตามลำดับของระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อย พบว่า 3 อันดับแรก เรียงลำดับเหมือนกันทั้งระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจ ได้แก่ ด้านผลของการรักษา ด้านการรักษาพยาบาล และด้านการบริการที่มีอยู่ เมื่อเปรียบเทียบระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ระดับความคาดหวังมากกว่าระดับความพึงพอใจทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ดังตาราง 10

ตาราง 10

ระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา โดยรวมทั้ง 8 ด้าน (n = 365)

การบริการด้านต่างๆ	ระดับความคาดหวัง		ระดับความพึงพอใจ		t-value
	$\bar{X}_1$	S.D1	$\bar{X}_2$	S.D2	
1.ด้านศิลปะในการดูแล	3.88	0.64	3.56	0.67	48.89*
2.ด้านคุณภาพทางเทคนิคในการดูแล	3.96	0.65	3.57	0.69	19.20*
3.ด้านความสะดวก	3.84	0.63	3.47	0.70	19.51*
4.ด้านค่ารักษาพยาบาล	4.09	0.67	3.74	0.78	17.55*
5.ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	3.88	0.60	3.61	0.64	14.89*
6.ด้านการบริการที่มีอยู่	3.98	0.58	3.67	0.62	15.10*
7.ด้านความต่อเนื่องของการรักษา	3.84	0.57	3.44	0.67	19.61*
8.ด้านผลของการรักษา	4.10	0.63	3.83	0.66	14.59*
รวม	3.94	0.62	3.61	0.67	48.99*

p<.05*

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบความคาดหวัง และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 10 เตียง ขนาด 30 เตียง และขนาด 60 เตียง

จากการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของระดับความคาดหวัง และระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชนทั้ง 3 ขนาด โดยการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า ระดับความคาดหวังไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชนทั้ง 3 ขนาด พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลขนาด 30 เตียงมากที่สุด รองลง คือ ความพึงพอใจต่อโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง และ 60 เตียง ตามลำดับ ดังตาราง 11 - 12

ตารางที่ 11

ค่าความแปรปรวนของระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง 30 เตียง และ 60 เตียง

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	17285.04	8642.52	35.70*
ภายในกลุ่ม	362	87627.83	242.07	
รวม	364	104912.87		

p<.05*   p<.001*

ตาราง 12

เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง 30 เตียง และ 60 เตียง โดยการเปรียบเทียบเป็นคู่(n = 365)

$\bar{X}$ (S.D)	โรงพยาบาล ขนาด 10 เตียง	โรงพยาบาล ขนาด 30 เตียง	โรงพยาบาลขนาด 60 เตียง
	149.74 (14.70)	155.71 (16.67)	138.34 (10.71)
โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง	-	6.28*	3.30*
โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง	-	-	8.40*
โรงพยาบาลขนาด 60 เตียง	-	-	-

p<.05 *

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสงขลา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสงขลา เมื่อนำตัวแปรอิสระ 5 ตัว ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา การชำระค่ารักษาพยาบาลหรือการใช้สิทธิคุ้มครองการรักษาพยาบาล และขนาดของโรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษา มาทำการวิเคราะห์ในสมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ที่มีระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจเป็นตัวแปรตาม โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความคาดหวังได้ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างเมื่อมาทำการวิเคราะห์ในสมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ขนาดของโรงพยาบาลและการชำระค่ารักษาพยาบาลสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของระดับความพึงพอใจได้ร้อยละ 4 (R^2 change= .04) โดยขนาดของโรงพยาบาลสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความพึงพอใจได้ร้อยละ 3 (R^2 change= .04) และกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียงมีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง และ 60 เตียง ส่วนการชำระค่ารักษาพยาบาลสามารถความแปรปรวนของระดับความพึงพอใจได้ร้อยละ 1 (R^2 change= .01) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บัตรประกันสุขภาพมีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้บัตรประกันสุขภาพ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บัตรประกันสุขภาพมีผลต่อความพึงพอใจต่อการบริการในระดับสูง ดังตาราง 13

ตาราง 13

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนายระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสงขลา

ตัวแปร	Beta	R ²	R ² change	t	F
Model 1					
ขนาดของโรงพยาบาล	.17	.03	.03	3.26*	10.61

Model 2					
ขนาดโรงพยาบาล	.17	.04	.01	3.30*	8.63
การชำระค่ารักษาพยาบาล	-.13			-2.55*	

p<.05*

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้จะอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้ ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการที่ได้รับในด้านต่างๆ ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านศิลปะในการดูแล ด้านคุณภาพทางเทคนิคในการดูแล ด้านความสะดวก ด้านค่ารักษาพยาบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริการที่มีอยู่ ด้านความต่อเนื่องของการรักษา และด้านผลของการรักษา รวมทั้งอภิปรายเปรียบเทียบเกี่ยวกับความแตกต่างของการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 10 เตียง ขนาด 30 เตียง และขนาด 60 เตียง

1.ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน

1.เพศ

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์เป็นเพศหญิงร้อยละ 54.2 เพศชายร้อยละ 45.8 เมื่อดูสัดส่วนของจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงในจังหวัดสงขลา ในปี 2546 ที่ผ่านมามีพบว่าสัดส่วนเพศหญิงและเพศชายมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยผู้สูงอายุเพศชายในจังหวัดสงขลา มีจำนวน 62,950 คน เพศหญิงมีจำนวน 75,431 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2546) ดังนั้น โดยสรุปอัตราส่วนในการเข้ารับบริการในโรงพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าอัตราการเจ็บป่วยของเพศหญิงจะมากกว่าเพศชาย และผู้ที่อยู่ในชนบทในเขตภาคใต้ของประเทศไทยจะเข้ารับบริการสุขภาพมากกว่าผู้ที่อยู่ในเมือง (Choprapawon, 1996)

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา ในส่วนของความคาดหวัง ได้มีงานวิจัยของธาริณี(2542) พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีความคาดหวังต่อการบริการ

สุขภาพไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ในด้านความพึงพอใจต่อการบริการสุขภาพของผู้สูงอายุ จากงานวิจัยของหลายๆที่พบว่า ผู้สูงอายุจะมีความพึงพอใจต่อการบริการมากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยอื่นๆ โดยเฉพาะในผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 45 ปี ผู้สูงอายุเพศหญิงจะมีความพึงพอใจในการบริการมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีความพึงพอใจในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าเพศหญิง (Crow, et al 2002) และจากการศึกษาของ ประวีศญา(2539) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ป่วยที่มารับบริการ พบว่า เพศชายมีระดับความพึงพอใจด้านอรรถาศัย มากกว่าเพศหญิง แต่จากการศึกษาของ วิภาวดี(2543) พบว่า ผู้ป่วยทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจต่อการให้บริการทางการแพทย์ไม่แตกต่างกัน

2.อายุ

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาร้อยละส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี รองลงมาคือ 70 – 79 ปี ซึ่งจากข้อมูลจำนวนประชากรผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลา พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี มีจำนวน 76,979 คน ส่วนผู้ที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไปมีจำนวนทั้งสิ้น 61,402 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2546)

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยด้านอายุไม่มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดสงขลา สอดคล้องกับการศึกษาของ วันเพ็ญ(2544) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังคุณภาพบริการของผู้ป่วยนอกในโรงพยาบาลรัฐ พบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในคุณภาพการบริการ ในส่วนของการศึกษาด้านความพึงพอใจ ประวีศญา(2539) พบว่า ผู้ป่วยที่มีอายุมากจะมีระดับความพึงพอใจต่อการบริการมากกว่าผู้ป่วยที่มีอายุน้อย ส่วนการศึกษาความพึงพอใจในผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมักจะมีความพึงพอใจในการเข้ารับบริการมากกว่ากลุ่มอายุอื่น(Health strategy implementation project, 2003) และถ้าอายุมากขึ้นความพึงพอใจยิ่งสูงขึ้น(Bodur, Ozdemir & Fatih, 2002) แต่จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าปัจจัยด้านอายุไม่มีผลต่อความความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน

3.สถานภาพสมรส

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรสคู่ และอยู่ด้วยกันร้อยละ 71.13 รองลงมาคือ ม่าย ร้อยละ 20.3 แยกกันอยู่ร้อยละ 5.2 โสด ร้อยละ 2.5 และหย่า ร้อยละ 0.9 ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของบรรลู่(2540) โดยทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุไทยตั้งแต่ปี 2525 ถึงปี 2537 ซึ่งพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร้อยละ 64.3 อยู่ในสถานภาพสมรสคู่ และอยู่ด้วยกัน เป็นม่าย ร้อยละ 61.9 แยกกันอยู่ ร้อยละ 33.4 และเป็นโสด ร้อยละ 2.2

จากการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ(2537) พบว่าสถานภาพสมรสไม่มีผล

ต่อความพึงพอใจในการเข้ารับบริการสุขภาพ

4. ผู้ให้การดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย

สำหรับผู้ให้การดูแลผู้สูงอายุเมื่อยามเจ็บป่วย พบว่าส่วนใหญ่ จะมีบุตรเป็นผู้ให้การดูแล ร้อยละ 73.2 รองลงมา คือ สามี / ภรรยา ร้อยละ 20.3 นอกจากนั้นเป็น ตนเอง ญาติ และเพื่อนบ้าน ร้อยละ 4.4 , 1.9 และร้อยละ 0.3 ตามลำดับ ซึ่งจากการศึกษาเกี่ยวกับผู้ให้การดูแลผู้สูงอายุเมื่อยามเจ็บป่วย พบว่าบุคคลส่วนใหญ่ที่เป็นผู้พาผู้สูงอายุเพศชายไปรับการรักษาพยาบาล เมื่อเกิดการเจ็บป่วย จะเป็นคู่สมสร้อยละ 40.2 เป็นบุตร ร้อยละ 42.3 ไปรับการรักษาพยาบาลด้วยตนเอง ร้อยละ 13.1 และเป็นญาติหรือเพื่อนหรือคนรับใช้เป็นผู้พาไปร้อยละ 4.4 สำหรับในผู้สูงอายุเพศหญิงนั้น ผู้ที่เป็นผู้พาไปรับการรักษาเมื่อยามเจ็บป่วย ได้แก่ บุตร ร้อยละ 60.6 สามี ร้อยละ 22.0 ญาติหรือเพื่อนหรือคนรับใช้ ร้อยละ 10.0 มีเพียงส่วนน้อยมาร้อยละ 7.5 ที่ไปรับการรักษาเอง การที่บุตรเป็นผู้มีบทบาทส่วนใหญ่ในการพาผู้สูงอายุเพศหญิงไปรับการรักษาพยาบาลนั้น เนื่องมาจากอายุคาดหมายของเพศชายต่ำกว่าเพศหญิง จากผลการสำรวจอายุคาดหมายของเพศชายและเพศหญิงในปี 2541 ดังนั้นเมื่อผู้สูงอายุเพศชายเสียชีวิตไปก่อน บุตรจึงมีบทบาทในการดูแลมารดาเมื่อเจ็บป่วย ในขณะที่คู่สมรส(ภรรยา) และบุตรจะมีบทบาทเท่าๆกันในการพาผู้สูงอายุเพศชายไปรับการรักษาพยาบาล (นพวรรณ, เกื้อ และรุ่งรัตน์, 2541)

5. การศึกษา

ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 60.5 รองลงมา คือ ไม่ได้เคยเรียนและอ่านเขียนไม่ได้ ระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 20.8 , 9.6, 4.7 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ(2541) พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่เคยเรียนหนังสืออย่างเป็นทางการมีประมาณ 1 ใน 3 และที่เรียนหนังสือนั้นส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นอกจากนี้ยังพบว่าสัดส่วนของเพศหญิงที่ไม่เคยเรียนหนังสือสูงกว่าเพศชายกว่าสองเท่า และจากการศึกษาของธาริณี(2542) พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อความคาดหวังในการบริการไม่แตกต่างกัน และจากการศึกษาของวิภาวดี(2543) ผู้ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีความพึงพอใจต่อการบริการทางการแพทย์อยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาอื่นๆเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้ป่วยกับระดับการศึกษา พบว่า ผู้ที่

ระดับการศึกษาสูงขึ้นความพึงพอใจยิ่งเพิ่มขึ้น(Bodur, Ozdemir & Fatih, 2002) และจากการศึกษาของ แวร์และคณะ (Ware, et al, 1978) พบว่าผู้ที่มีการศึกษาดำเนินความพึงพอใจในการเข้ารับบริการสุขภาพน้อย แต่จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาแต่มีความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

6.อาชีพ

ผู้สูงอายุที่ทำการศึกษาร้อยละ 40.8 รองลงมาคือ ไม่ได้ประกอบอาชีพ ค่าขาย รับจ้าง และข้าราชการบำนาญร้อยละ 30.7, 22.5, 5.2 และ 1.4 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบรรลุ(2540) พบว่า 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุยังคงทำงานอยู่ในเชิงเศรษฐกิจ ที่ก่อให้เกิดรายได้ และกว่า 50% ทำงานในภาคเกษตร นอกจากนี้จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีผู้สูงอายุอีกร้อยละ 22.5 ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ โดยจากการศึกษาของเกื้อ(2539) เกี่ยวกับสาเหตุที่ประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปไม่สามารถทำงานได้ ปรากฏว่าร้อยละ 85 ให้เหตุผลว่าที่ไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากภาวะชรา ซึ่งส่วนหนึ่งคงเป็นผลสืบเนื่องมาจากการไม่ได้เตรียมความพร้อมของสุขภาพร่างกายตั้งแต่อ่อนเข้าสู่วัยสูงอายุจากการศึกษาของวิภาวดี(2543)พบว่าผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความพึงพอใจต่อการบริการทางการแพทย์อยู่ในระดับสูง และผู้ที่ประกอบอาชีพโดยไม่ใช้แรงงานมักมีความพึงพอใจต่อการบริการรักษาค่อนข้างสูง(Ware, et al, 1978)

7.แหล่งที่มาของรายได้

แหล่งที่มาของรายได้หลักของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพ ร้อยละ 69.2 รองลงมาจากบุตรหลาน เงินบำนาญ เงินออม และจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 28.0, 1.4 , 1.1 และ 0.5 ตามลำดับ จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าปัญหาเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุ ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีการเสื่อมสมรรถภาพทางกาย ซึ่งค่อนข้างเป็นอุปสรรคต่อการทำงานได้เหมือนเดิม แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็ยังคงต้องทำงานหนักเพื่อหารายได้มาใช้ในการดำรงชีพ ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ(2541) พบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุอยู่ระหว่าง 60-69 ปี มีสัดส่วนการทำงานมากกว่ากลุ่มอายุ 70 ปีขึ้นไป โดยเพศชายมีสัดส่วนการทำงานมากกว่าเพศหญิง และนอกเขตเทศบาลมีสัดส่วนการทำงานมากกว่าในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล และพบว่าบุตรเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของผู้สูงอายุโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุเพศหญิง ส่วนผู้สูงอายุเพศชายมีแหล่งรายได้สำคัญจากการทำงาน จากบำนาญ จากเงินออมหรือดอกเบี้ยในสัดส่วนที่มากกว่าผู้สูง

อายุเพศหญิง ในขณะที่ผู้สูงอายุเพศหญิงมีรายได้ที่สำคัญจากบุตร จากพี่น้องหรือญาติในสัดส่วนที่มากกว่าชายอย่างเห็นได้ชัด จากการศึกษาของธาริณี(2542) พบว่ารายได้ที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการบริการไม่แตกต่างกัน

8. การชำระค่ารักษาพยาบาล

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับด้านการชำระค่ารักษาพยาบาลหรือการใช้สิทธิคุ้มครองการรักษาพยาบาลพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าถึงร้อยละ 70.7 รองลงมาใช้สวัสดิการข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 21.1 นอกจากนี้ จ่ายเงินเอง ร้อยละ 7.7 และใช้บัตรประกันสังคม ร้อยละ 0.5 ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า หลังจากปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าขึ้น และได้จัดกลุ่มผู้สูงอายุไว้ในกลุ่มประเภท ท (กลุ่มที่ยกเว้นค่าธรรมเนียม 30 บาท) ซึ่งสามารถเข้ารับการรักษาได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ (สุรางค์ศรี, 2546) จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้มากขึ้น และการประกันสุขภาพถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบสาธารณสุขซึ่งมีหน้าที่หลักสำคัญ 2 ประการ คือ การให้หลักประกันในการเข้าถึงบริการที่มีประสิทธิภาพดีเมื่อมีความจำเป็น และปกป้องรายได้หรือทรัพย์สินของครัวเรือนที่เจ็บป่วยจากการสูญเสียเงินหรือทรัพย์สินเมื่อเผชิญกับค่ารักษาพยาบาลที่มีราคาแพง(Kutzin, 1998 อ้างตาม ศุภสิทธิ์, 2543)

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านการชำระค่ารักษาพยาบาลพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังแต่มีความสัมพันธ์ความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับความพึงพอใจได้ร้อยละ 4 ($R^2 = .04$) และมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโครงการ 30 บาท ในโรงพยาบาลชุมชนพบว่า ผู้เคยใช้บริการโครงการ 30 บาท มีความพึงพอใจต่อการให้บริการเพิ่มขึ้นก่อนมีโครงการอย่างน้อยสำคัญทางสถิติ($p < .001$) โดยผู้เคยใช้บริการในแผนกผู้ป่วยนอกในโรงพยาบาลขนาด 60 เตียงมีความพึงพอใจต่อการบริการมากกว่าผู้ใช้บริการในโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง และ 10 เตียง(นราพงศ์, 2545) แต่จากการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง มีความพึงพอใจต่อการบริการมากที่สุด รองลงมาคือ โรงพยาบาลขนาด 60 เตียง และ 10 เตียง ตามลำดับ นอกจากนี้มีการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่เคยใช้บัตรผู้สูงอายุก่อน ปี 2537 พบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้บัตรประจำตัวผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการบริการมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีบัตรประจำตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01(กาญจนา, 2537)

9. เหตุผลที่มารับบริการที่โรงพยาบาลชุมชน

เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลชุมชนเนื่องจากการเดินทางสะดวกถึงร้อยละ 81.2 รองลงมาคือ คนในครอบครัวพามา ประทับใจในบริการ มี

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น ร้อยละ 14.6, 2, 1.9 และ 0.6 ตามลำดับ สาเหตุที่ผู้สูงอายุเข้ามารับบริการสาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากโรงพยาบาลชุมชนจัดเป็นสถานพยาบาลที่จัดตั้งขึ้นเป็นโรงพยาบาลประจำทุกอำเภอและอยู่ไม่ไกลจากที่อาศัยของผู้สูงอายุ ซึ่งจากการศึกษาของเดชา(2538)พบว่า การเดินทางเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการเข้ารับบริการในสถานพยาบาลรัฐ ของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจึงมักปล่อยให้เจ็บป่วยก่อนที่จะเข้าไปรับบริการ และจากการศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการสุขภาพระหว่างกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชนบท และกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเมือง พบว่าระยะทางในการเดินทางมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการในกลุ่มคนชนบทอย่างมากโดยเฉพาะเวลาฉุกเฉิน(Farmer, Compton & Burns, 2002). ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ถึงการเดินทางจะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้สูงอายุเดินทางมารับการรักษาในโรงพยาบาล แต่จะเห็นได้ว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุพึงพอใจในการบริการ คือ การที่มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ มากที่สุด เนื่องจากผู้สูงอายุค่อนข้างมีความเชื่อมั่นในผลการรักษาของโรงพยาบาลชุมชนที่เชื่อว่าสามารถรักษาโรคที่เป็นได้(พีรสิทธิ์, 2542) และสอดคล้องกับการศึกษาของผู้วิจัยที่พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจด้านผลการรักษามากที่สุด

2. ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริการที่ได้รับทั้ง 8 ด้าน

2.1 ด้านศิลปะในการดูแล

ศิลปะในการดูแล (Art of care) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้กันค่อนข้างแพร่หลายในการวัดความพึงพอใจในการเข้ารับบริการของผู้ป่วย โดยมองไปที่ “การดูแล (Caring)” ที่แสดงต่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ(Ware, et al, 1978) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วย ถือเป็นศิลปะในการดูแลอย่างหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับทักษะในด้านการสื่อสาร ความสามารถของแพทย์(Palmer, et al อ้างตาม จิรุตม์ และคณะ, 2543) จากผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน พบว่าระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจโดยรวมแล้วอยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน แต่เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับความคาดหวังมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมากทุกข้อและมีค่าเฉลี่ยมากกว่าระดับความพึงพอใจ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงสุด คือ แพทย์สนใจและซักถามเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วย ส่วนระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก แต่มีเพียงข้อ 7, 8, 9 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการที่แพทย์และพยาบาลให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษา และการที่ผู้สูงอายุได้รับข้อมูลเพียงพอเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งส่วนนี้อาจจะมาจากกรณีที่แพทย์ยังไม่สามารถสื่อสารให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ อันมีสาเหตุเนื่องมาจาก สภาพร่างกายที่ค่อยๆเสื่อมลงของ

ผู้สูงอายุทำให้ความสามารถในการได้ยินลดลง และความเร่งรีบของแพทย์ เป็นต้น จากการศึกษาของ พีรสิทธิ์ และคณะ(2542) เกี่ยวกับการสอบถามความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อแพทย์ที่ทำการรักษา โดยประมาณร้อยละ 14 ของผู้สูงอายุมีความรู้สึกที่แพทย์ไม่ได้ให้เวลาเพียงพอแก่ตน ประมาณร้อยละ 27 มีความรู้สึกที่ แพทย์ไม่ได้ให้โอกาสซักถามปัญหาที่ตนประสบ ประมาณร้อยละ 20 มีความรู้สึกที่แพทย์ไม่ได้ตรวจร่างกายตนอย่างละเอียดพอ ซึ่งในประเด็นนี้ แพทย์จะต้องพยายามให้ความรู้หรือความเข้าใจแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้ทราบว่าผู้สูงอายุจำเป็นต้องได้รับการตรวจอะไรบ้าง และตรวจร่างกายผู้สูงอายุให้ละเอียดตามขั้นตอนให้ครบถ้วน เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินระหว่างโรงพยาบาลศูนย์หรือโรงพยาบาลทั่วไปกับโรงพยาบาลชุมชน พบว่าโรงพยาบาลกลุ่มแรกมีบริการที่ไม่เป็นที่ประทับใจผู้สูงอายุในอัตราส่วนร้อยละที่สูงกว่าโรงพยาบาลประเภทหลัง ในทุกประเด็นของการประเมิน

นอกจากนี้ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจเกี่ยวกับความสนใจและซักถามเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของแพทย์และพยาบาลอยู่ในระดับมาก แต่ความพึงพอใจเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการรักษากลับอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นแพทย์และพยาบาลควรตระหนักถึงความสำคัญในด้านนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการรักษามากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านคุณภาพทางเทคนิคในการดูแล

การวัดความพึงพอใจในด้านนี้นับว่ามีความสำคัญมาก ซึ่งเป็นตัวชี้วัดเกี่ยวกับคุณภาพในการดูแล มิตินี้จะมองไปที่ความสามารถของผู้ให้บริการ การวินิจฉัยโรคและกระบวนการรักษาที่มีความถูกต้องแม่นยำ ลักษณะที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกไปในทางบวกหรือเกิดความพึงพอใจ คือ การที่ผู้ให้บริการสนใจฟังคำบอกเล่าของผู้ป่วย ไม่ตำหนิติเตียน และการให้คำอธิบายที่มีความชัดเจน เป็นต้น ส่วนลักษณะที่ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกในด้านลบ ได้แก่ การมีอุปสรรคในการตรวจไม่เพียงพอหรือล่าช้า การรักษาผิดพลาด หรือการอธิบายไม่ชัดเจน(Ware, et al, 1978) ซึ่งจากผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน พบว่าระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน ทั้งโดยรวมและรายข้อ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุค่อนข้างมีความเชื่อมั่นในคุณภาพทางเทคนิคในการดูแลของโรงพยาบาลชุมชน ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับผลการศึกษาของพีรสิทธิ์ และคณะ(2542) ที่พบว่า ร้อยละ 23 ที่ผู้สูงอายุเลือกมาใช้บริการในโรงพยาบาลชุมชน เนื่องจาก เชื่อว่าโรงพยาบาลชุมชนสามารถรักษาโรคหรืออาการที่ผู้สูงอายุประสบอยู่ได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจากผลการวิจัยในครั้งนี้ยังพบว่าระดับความพึงพอใจบางข้อมีค่าเฉลี่ยแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังมากกว่า

ข้ออื่นๆในด้านเดียวกัน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการได้รับการตรวจร่างกายอย่างละเอียดเพียงพอ และการได้รับการอธิบายเกี่ยวกับโรคที่เป็นอย่างละเอียดชัดเจน ซึ่งโรงพยาบาลชุมชนจำเป็นต้อง พัฒนาการบริการในด้านนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการหรือความคาดหวังของผู้สูงอายุมากที่สุด และจากการศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของผู้ป่วยกับการตรวจรักษาของแพทย์(Brody, et al, 1989) จากจำนวนผู้ป่วยทั้งหมด 118 ที่เข้าทำการรักษาที่หน่วยบริการสุขภาพระดับต้น (primary care) พบว่า มีผู้ป่วยหนึ่งในสาม ที่ไม่มีการให้ยาหรือมีการส่งตรวจพิเศษต่างๆ และสองในสามมีการตรวจแล้วมีการให้ยา หรือมีการส่งตรวจพิเศษต่างๆ และเมื่อทำการวัดความพึงพอใจกับการบริการที่ได้รับพบว่า กลุ่มที่ 2 มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($P < 0.001$) นอกจากนี้การให้ความรู้หรือคำแนะนำกับผู้รับบริการ เป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งที่สะท้อนถึง ความคุณภาพในการรักษาของแพทย์ การที่ผู้รับบริการหรือญาติได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว จะมีส่วนช่วยเพิ่มศักยภาพในการดูแลผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลในระยะยาว(Tear, 2002) และจากการศึกษาของ ฮอลล์ และดอร์แมน(Hall, & Dorman, 1988) เกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ป่วยกับการรักษาที่ได้รับ พบว่า ความพึงพอใจในด้านคุณภาพทางเทคนิคในการดูแลและการให้เกียรติผู้รับบริการ(humaneness) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง

2.3 ด้านความสะดวก

ด้านความสะดวก ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการเข้ารับบริการ โดยจากผลการศึกษา พบว่าระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจโดยรวมแล้ว อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยของความคาดหวังสูงสุด คือ มีการจัดลำดับคิวในการเข้ารับการรักษา สำหรับความพึงพอใจส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับมากมี 2 ข้อที่ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ระยะเวลาที่ใช้ในการรอคอยเพื่อพบแพทย์ และการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการติดต่อจากบ้านมายังโรงพยาบาลเมื่อมีความจำเป็นซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ ฟิรลิตี และคณะ(2542) พบว่า คุณภาพในการบริการสถานพยาบาลของรัฐ ยังต้องมีการพัฒนาคุณภาพบริการในด้านต่างๆ เช่น การใช้เวลานานในการบริการ การให้คำแนะนำหรือสุขศึกษา การนัดหมายให้มารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และจากการศึกษาเกี่ยวกับระยะเวลาเฉลี่ยที่ผู้สูงอายุเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลชุมชน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 2.1 ชม.

2.4 ด้านค่ารักษาพยาบาล

ด้านค่ารักษาพยาบาล(Finances) เป็นความสามารถในการจ่ายค่าบริการสำหรับผู้ป่วยซึ่งมีอิทธิพลค่อนข้างมากต่อการเข้ารับบริการ จากผลการศึกษาจะเห็นได้ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนใหญ่จะมีค่าเฉลี่ยเกิน 4.00 ซึ่งข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังสูงสุด ในขณะที่ระดับความพึงพอใจสูงสุดเช่นเดียวกัน คือ “ท่านคิดว่าไม่

ต้องจ่ายค่ารักษาเพิ่มเติมจากสิทธิที่มีอยู่” ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่รัฐบาลได้ประกาศนโยบายการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าซึ่งให้ผู้สูงอายุ สามารถเข้ารับการรักษาพยาบาลได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ(สุรางค์ศรี, 2546) และจากการศึกษาของกาญจนา(2537) พบว่าผู้สูงอายุที่มีบัตรประจำตัวผู้สูงอายุจะมีความพึงพอใจในบริการสุขภาพอนามัยมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีบัตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่าระดับความพึงพอใจในเรื่องของการได้รับการดูแลไม่แตกต่างจากบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจากระดับความคาดหวังค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่นในด้านเดียวกัน ดังนั้น โรงพยาบาลชุมชนควรจะจัดให้มีการบริการเท่าเทียมกันในทุกคนที่เข้ามาใช้บริการรักษา เพื่อไม่ให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตัวเองได้รับการดูแลแตกต่างจากบุคคลอื่น

2.5 ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำจำกัดความของ ภาวะสุขภาพ หมายถึง ความเป็นอยู่ที่ดี ทั้งทางด้านกาย จิต และสังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การมีสุขภาพดีอย่างเดียวไม่เพียงพอ แต่ต้องประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ(physical environment) และทางสังคม(social environment) ที่ดีด้วย(Beckingham & Dugas, 1993) โดยเฉพาะผู้สูงอายุ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพนับว่ามีความสำคัญต่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุอย่างมาก สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงพยาบาลส่วนใหญ่เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายสำหรับผู้สูงอายุ การออกแบบโครงสร้างโรงพยาบาลที่ดีจะช่วยส่งเสริมการทำหน้าที่ของอวัยวะต่างๆของผู้สูงอายุ และช่วยลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้น (Keeffe, 2001) ต่อพงษ์(2547) ได้พูดถึงสภาพแวดล้อมในโรงพยาบาลว่า โรงพยาบาลที่มีการออกแบบตัวตึกให้นำเข้าไปใช้บริการ บรรยากาศเหมาะแก่การรักษาพยาบาลผู้ป่วย ใช้แสงไฟที่พอดี ไม่สว่างเกินไป มีการจัดตกแต่งที่ดูแล้วสบายตา มีเสียงเป็นรูปทรงโค้ง มีสวนภายนอกตัวอาคารให้ผู้ป่วยได้ผ่อนคลายตลอดจนมีงานศิลปะประดับตกแต่งภายในตัวอาคาร แพทย์ และพยาบาลดูแลเอาใจใส่คนไข้เป็นอย่างดี ทั้งหมดนี้จะช่วยให้ผู้ป่วยฟื้นตัวและหายเร็วขึ้น

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่าระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ ส่วนระดับความพึงพอใจส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียง 1 ข้อ ที่ระดับความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง คือ ความพึงพอใจเกี่ยวกับ ห้องน้ำและทางเดินบันไดมีราวเกาะ ดังนั้นการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในด้านนี้จึงนับว่าสำคัญมาก เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่

เสียงต่อการหกล้มได้ง่าย เนื่องจากผู้สูงอายุจะสูญเสียภาวะการทรงตัวและทำให้เซได้ง่าย ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่พบบ่อยมากโดยเฉพาะเพศหญิง อัตราการหกล้มสูงถึง 30% ในแต่ละปี และสัดส่วนจะสูงขึ้นตามอายุ(สุเทพและจันทนา, n.d.) แนวทางในการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาล มีดังนี้ (Keeffe, 2001)

1. แสงสว่าง(lighting)

ผู้สูงอายุต้องการความสว่างมากกว่าแสงไฟตามปกติ 30 เปอร์เซ็นต์

2. เสียง(noise/sound)

เสียงที่ดังมากๆจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึก เครียดหรือวิตกกังวล สับสน หรือรู้สึกอ่อนเพลีย และการที่เสียงดังมากๆ ทำให้ความสามารถในการรับรู้ลดลง และเป็นสาเหตุให้ผู้สูงอายุพูดเสียงดัง หรือบางครั้งเกิดการแปลความหมายผิด ดังนั้น พื้นผิวของห้อง ควรเป็นพื้นผิวที่ลดเสียงสะท้อนกลับ หรือในผู้ป่วยที่เครื่องช่วยหายใจดัง ควรจะทำการลดเสียง เป็นต้น

3. การตกแต่ง(décor)

สีที่ใช้ควรเป็นสีที่ดูแล้วเกิดความอบอุ่น เช่น สีฟ้า สีเขียว แต่ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่ใช้ทำงานด้วย เช่น ทางเดิน หรือห้องที่ทำกิจกรรมต่างๆ ควรใช้ สีเหลือง บริเวณประตูควรใช้สีที่แตกต่างจากสีอื่นบริเวณโดยรอบ เพื่อให้เกิดความแตกต่าง และเห็นชัดเจน เป็นต้น

4. คำแนะนำอื่นๆ

4.1 ควรมีนาฬิกา หรือปฏิทินขนาดใหญ่ ติดไว้บริเวณฝาผนัง

4.2 มีป้ายบอกทางติดตั้งอยู่บริเวณต่างๆ ชัดเจน

4.3 บริเวณที่รอตรวจควรมีการใช้เครื่องขยายเสียงในการเรียกผู้ป่วย

ดังนั้นในการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในโรงพยาบาลชุมชน ในด้านสภาพอาคารอาจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ค่อนข้างยาก แต่การตกแต่งเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงพยาบาล อาจจะเป็นสิ่งที่ทำได้ เช่น การปรับปรุงโครงสร้างในห้องน้ำให้มีราวเกาะ รวมทั้งทางเดินบันได การติดตั้งป้ายบอกทางต่างๆให้มีความชัดเจนเห็นได้ง่าย และเวลาผู้ป่วยมานั่งรอตรวจควรใช้เครื่องขยายเสียงช่วยในการเรียก โดยเฉพาะในผู้สูงอายุซึ่งประสาทในการรับรู้เสียงจะลดน้อยลง นอกจากนี้ อาจจะมีการปลูกต้นไม้ในบริเวณรอบโรงพยาบาล หรือจัดให้มีสวนหย่อมในโรงพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความรู้สึกอบอุ่น เป็นต้น

2.6 ด้านการบริการที่มีอยู่

ในด้านการบริการที่มีอยู่(availability) หรือความพร้อมของบริการที่มีอยู่ มักจะเน้นไปที่ความเพียงพอของแพทย์และพยาบาล รวมทั้งผู้ให้บริการอื่นๆ และสถานที่ที่ให้บริการ

นอกจากนี้ยังหมายถึง ความสัมพันธ์ของความพอใจเพียงระหว่างบริการที่มีอยู่กับความต้องการทั้งปริมาณ และชนิดของผู้ใช้บริการ(Slack, et al, 2002 อ้างตาม สุรางค์ศรี, 2546) ในการเข้ารับบริการสุขภาพของผู้สูงอายุมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งปัจจัยในด้านระยะทางและเวลาในการเดินทางที่ผู้สูงอายุจะไปถึงแหล่งบริการ จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจโดยรวมแล้ว อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน ทั้งโดยรวมและรายข้อ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถที่จะเข้าถึงบริการที่ทางโรงพยาบาลจัดไว้ได้ เช่น ได้รับการตรวจกับแพทย์ทุกครั้งที่เข้าไปรับบริการ มีแผนกฉุกเฉินที่เปิดบริการตลอดเวลา เป็นต้น แต่มีเพียง 1 ข้อที่ค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของระดับความคาดหวังค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่นในด้านเดียวกัน คือ มีการรับทราบขั้นตอนเป็นอย่างดีในการเข้ารับบริการ ดังนั้นโรงพยาบาลชุมชนควรมีการชี้แจงขั้นตอนในการเข้ารับบริการหรือมีการทำแผ่นภาพที่แสดงถึงขั้นตอนในการเข้ารับบริการที่สามารถเห็นได้ชัดเจน เช่น บริเวณทางเดิน หรือบริเวณที่ทำบัตร เป็นต้น และควรมีแผนกประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุสามารถทำการติดต่อสอบถามได้ เป็นต้น และจากข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการของสถานบริการของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกมาใช้บริการในโรงพยาบาลชุมชนเนื่องจากการเดินทางสะดวกถึงร้อยละ 81.2 อาจเนื่องมาจากโรงพยาบาลอยู่ใกล้บ้าน และได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการทางด้านสุขภาพพบว่า ผู้ใช้บริการจะเลือกไปใช้สถานบริการสุขภาพที่ใกล้ตัวก่อนเสมอ คือ ผู้มาใช้บริการร้อยละ 50 จะมาใช้บริการจากสถานบริการสุขภาพในระยะทางน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 กิโลเมตร และจะลดลงเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้นโดยผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจมากที่สุดอยู่ในระยะทางน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 กิโลเมตร รองลงมา คือ ระยะทาง 3.1-5 กิโลเมตร(ทัศนาวลัย, 2539 อ้างตาม สุรางค์ศรี, 2546)

2.7 ด้านความต่อเนื่องของการรักษา

ด้านความต่อเนื่องของการรักษา เป็นความต่อเนื่องของการเข้ามาใช้บริการ เช่น การเข้ามาใช้บริการในสถานที่ แผนก และผู้รับบริการคนเดียวกัน จากผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคาดหวังและระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ด้านความต่อเนื่องของการรักษา พบว่าระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมากในทุกข้อ โดยข้อที่มีระดับความคาดหวังต่ำสุดในด้านนี้ คือ การรับทราบวันนัดจากการบอกชี้แจงของเจ้าหน้าที่ควบคู่กับการเขียนบัตรนัดให้ และระดับความพึงพอใจในข้อนี้อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จากข้อมูลจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลชุมชนมีการเขียนบัตรนัดที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถอ่านได้ชัดเจน แต่ยังคงขาดการชี้แจงอธิบายหรือทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุเกี่ยวกับ วันทีนัดให้มาพบแพทย์ครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาของพีรลิตี และคณะ(2542) ที่พบว่าผู้สูงอายุเกือบทั้งหมด ระบุว่ามีการนัดหมายให้กลับมาพบแพทย์อีก แต่มีเพียงร้อยละ 58.4 เท่านั้นที่สามารถระบุวันที่แพทย์นัดมาได้ ซึ่งการได้นัดหมายให้ผู้ป่วยให้มาพบเป็นระยะๆ จนผู้ป่วยหาย จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้ป่วยได้ และเป็นสิ่งที่ผู้ป่วยคาดหวังไว้ว่าจะได้รับสิ่งนี้(Nelson, & Larson, 1993) การนัดหมายให้ผู้สูงอายุกลับมาพบแพทย์เพื่อทำการติดตามผลการรักษาเป็นระยะๆมีความสำคัญมาก เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีปัญหาโรคเรื้อรังและจำเป็นต้องได้รับการรักษาต่อเนื่อง ซึ่งจากการศึกษาของ สุวรรณ (2542) เกี่ยวกับการเข้ารับบริการในแผนกผู้ป่วยนอกจำนวน 400 คน เป็นผู้มีอายุระหว่าง 60 – 74 ปี พบว่าโรคที่ถูกระบุว่าป่วยมากที่สุด คือ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน และโรคหัวใจ ร้อยละ 46, 38 และ 17 ตามลำดับ สำหรับในประเทศอเมริกา พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่า 65 ปี จะมีปัญหาโรคเรื้อรังอย่างน้อย 1 อย่าง(Calkin, et al, 1999) นอกจากนี้จากการศึกษาของ บาร์เบอร์ และคณะ(Barber, Parson, Clifford, Darracott & Horn, 2004) พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 75 ปี ขึ้นไปมีปัญหาโรคเรื้อรังอย่างน้อย 1 อย่าง ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่แพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนจำเป็นต้องมีการนัดหมายผู้ป่วยมาตรวจเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มักจะป่วยเป็นโรคเรื้อรังสามารถรักษาจนควบคุมอาการของโรคได้ และสามารถดำรงชีวิตได้ตามปกติ

2.8 ด้านผลของการรักษา

ในด้านผลของการรักษา(outcomes of care) เป็นการประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการรับรู้ในด้านให้ความช่วยเหลือหรือการดูแลจากเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะการรักษาหรือการดูแลที่สามารถ พัฒนาหรือสามารถคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพได้ รวมทั้งให้การรักษาที่สามารถรักษาความเจ็บปวดหรือโรคที่ผู้ป่วยเป็นได้(Ware, et al, 1978) และได้มีการศึกษาซึ่งชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและภาวะสุขภาพ โดยพบว่าผู้ป่วยจะรู้สึกพึงพอใจมากขึ้นเมื่อพบว่าสุขภาพของตนเองดีขึ้น(Pascoe, 1983; Aharoney & Strasser 1993 cited by Lee & Kasper, 1998) และผู้ป่วยมักมีความคาดหวังว่าจะได้รับการรักษาที่มีประสิทธิภาพจากแพทย์(Davies, Nutley & Mannion, 2000) จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าระดับความคาดหวังอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยเกิน 4.00 ทุกข้อ ส่วนระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกข้อเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการศึกษาของพีรลิตี และคณะ(2542) พบว่าเหตุผลที่ผู้สูงอายุเข้ามารับบริการในโรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 21 มองว่าโรงพยาบาลสามารถให้การรักษาโรคหรืออาการเจ็บป่วยที่ผู้สูงอายุประสบได้ ร้อยละ 23 มองว่าโรงพยาบาลชุมชนให้บริการที่ดีและมีคุณภาพ และในการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกให้สถานบริการสุขภาพในโรงพยาบาลชุมชนของผู้สูงอายุ(สัมฤทธิ์ และคณะ, 2543) พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เมื่อเจ็บป่วยมักจะเลือกให้สถานนี้อนามัย รองลงมา คือ โรงพยาบาล

ชุมชน โดยผู้สูงอายุมีความพึงพอใจการบริการของโรงพยาบาลในเรื่องคำอธิบายของโรค การรักษา และผลการรักษาพยาบาล

3.การบริการของโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง 30 เตียง และขนาด 10 เตียง

จากการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 10 เตียง และ 30 เตียง และ 60 เตียง พบว่า ไม่มีระดับความคาดหวังแตกต่างกันในแต่ละขนาดของโรงพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไพเราะ(2543) พบว่าคุณภาพบริการพยาบาลตามความคาดหวังของผู้ป่วยในโรงพยาบาลชุมชนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคุณภาพบริการตามความคาดหวังของผู้ป่วยกับการรับรู้ของผู้ป่วยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยความคาดหวังสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ทั้งโดยรวมรายด้าน และรายข้อ ซึ่งจากการศึกษาของไพเราะ ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพบริการพยาบาลยังไม่เป็นที่พึงพอใจของผู้ป่วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของผู้วิจัยก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน โดยเมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังต่อการบริการและความพึงพอใจต่อการบริการ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังต่อการบริการมากกว่าความพึงพอใจที่ได้รับ

สำหรับระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการในโรงพยาบาลชุมชนทั้ง 3 ขนาด พบว่าระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลขนาด 30 เตียงมีมากกว่าโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง และ 60 เตียง ส่วนระดับความพึงพอใจของโรงพยาบาลขนาด 10 เตียงมีมากกว่าขนาด 60 เตียง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นราพงศ์(2545) ที่พบว่าผู้ที่ใช้บริการในแผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง มีระดับความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่ใช้บริการในโรงพยาบาลชุมชน

ขนาด 10 เตียง และ 30 เตียง สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากโรงพยาบาลชุมชนมีลักษณะแข่งขันด้าน การบริการกันเอง ไม่เป็นระบบบริการสาธารณสุขระดับเดียวกัน ซึ่งส่งผลทำให้ระดับความพึงพอใจต่อการบริการของโรงพยาบาลชุมชนแต่ละแห่งแตกต่างกัน ทั้งที่อัตราบุคคลกรของเจ้าหน้าที่ ในโรงพยาบาลชุมชนแต่ละแห่งไม่แตกต่างกัน(อำพล, 2543) และดูขนาดของโรงพยาบาลชุมชน แล้วโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียงน่าจะมี ความพึงพอใจต่อการบริการมากกว่า อันเนื่องมาจาก ความพร้อมของอุปกรณ์ สถานที่ ที่มีมากกว่าโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง และ 10 เตียง และจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการที่จะเพิ่มความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่เข้ารับ การบริการในโรงพยาบาลชุมชน ในจังหวัดสงขลา ควรจะมีการเพิ่มความพึงพอใจในส่วน ของความต่อเนื่องในการรักษา และความสะดวกที่ได้รับมากที่สุดเนื่องจาก ระดับความพึงพอใจใน 2 ด้านนี้ยังอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ความพึงพอใจในด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

โดยสรุปจากผลการศึกษาเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการ บริการของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสงขลา โดยมีการเปรียบเทียบระดับความคาดหวังและระดับ ความพึงพอใจต่อการบริการ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยระดับ ความพึงพอใจต่ำกว่าระดับความคาดหวังทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อ เมื่อพิจารณาเฉพาะ ระดับความคาดหวังจะพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อ ได้มีการศึกษา เกี่ยวกับความคาดหวังในการเข้ารับบริการสุขภาพระหว่างคนที่อาศัยอยู่ในชนบทกับผู้ที่อาศัยอยู่ ในเมือง พบว่า คนที่อาศัยอยู่ในชนบทมีความคาดหวังเกี่ยวกับการได้รับบริการทางด้านสุขภาพต่ำกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเมือง(Higgs & White, 1997) และผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทยังมีความรู้สึกที่ตนเองยังได้รับการดูแลที่ยังไม่เพียงพอเนื่องจากเป็นคนกลุ่มเล็ก(Stockdale, 1993) ซึ่งตรงกันข้ามกับ ผลการศึกษาของผู้วิจัยที่พบว่าระดับความคาดหวังในการบริการสุขภาพของผู้สูงอายุอยู่ในระดับ มาก แต่สอดคล้องกับการศึกษาของกุลวดี(2541) ซึ่งได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการ บริการของโรงพยาบาลชุมชนที่แผนกของผู้ป่วยนอกพบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีความคาดหวังสูงกว่า การบริการที่ได้รับ และจากการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริการสุขภาพ ของ ลีและเคส เพลอร์ (Lee & Kasper, 1998) ซึ่งได้ทำการศึกษาในกลุ่มผู้ที่มีอายุ 65 ปี ขึ้นไป พบว่าผู้สูงอายุที่ อาศัยอยู่ในชุมชนกว่าร้อยละ 90 มีความพึงพอใจเกี่ยวกับคุณภาพในการรักษาของแพทย์ เทคนิค ในการดูแล การมีปฏิสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ และการให้ข้อมูลในด้านการรักษา

การที่ผู้ป่วยมีความคาดหวังในการบริการเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่ประเทศ ไทยมีการรณรงค์ปฏิรูประบบบริการสุขภาพหรือสาธารณสุขอย่างจริงจัง เพื่อสามารถตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้มารับบริการ ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่

ประเทศกึ่งอุตสาหกรรม จากสังคมที่การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความแตกต่างกันอย่างมาก ระหว่างกลุ่มคนต่างๆในสังคม กลายเป็นสังคมที่มีข้อมูลข่าวสารมีการกระจายไปอย่างกว้างขวางจากพัฒนาการของสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงต่างๆของสิ่งเหล่านี้ทำให้ความต้องการของประชาชนเปลี่ยนไป ซึ่งมีผลต่อความคาดหวังในระบบบริการสุขภาพของประชาชนเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงที่พอจะเห็นได้ชัด ได้แก่ (พงศธร, 2542)

1. ความต้องการคุณภาพของบริการสุขภาพ ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพของสถานพยาบาลต่างๆที่เป็นอยู่ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้าน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน ทำให้เกิดความไม่พอใจในบริการสุขภาพที่ตนได้รับ เกิดการฟ้องร้องสถานพยาบาลรวมทั้งเกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานพยาบาลกับประชาชนผู้รับบริการ

2. ความต้องการการบริการสุขภาพลักษณะใหม่ที่สอดคล้องกับโรคที่ประชาชนเปลี่ยนแปลงไป ระบบบริการสุขภาพที่ต้องการจึงควรจะเป็นระบบบริการสุขภาพที่มีความทันสมัย บุคลากรสาธารณสุขมีความรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มคนในปัจจุบัน มีความใกล้ชิดกับประชาชน สามารถเป็นที่พึ่งให้คำปรึกษาและดูแลประชาชนได้ตลอดเวลา

ดังนั้น ในการจัดระบบการบริการของโรงพยาบาลชุมชนให้ตรงตามความคาดหวังหรือมากกว่าความคาดหวังที่คิดไว้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจากผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นแล้วว่าระดับความพึงพอใจต่อการบริการของผู้สูงอายุน้อยกว่าระดับความคาดหวังต่อการบริการทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อ